

Egy külföldi háttérű óvodások körében végzett szókincsvizsgálat tanulságai

*Kajdi Alexandra¹ – Tóthné Mangó Csilla²
– Seregély Lilla³ – Szatzker Luca⁴*

Absztrakt:

Jelen tanulmány célja egy külföldi háttérű gyermekeknek szóló szókincsvizsgálat és az általa kapott eredmények bemutatása. A teszt a gyermekek eltérő kulturális háttéréből eredő különbségeket figyelembe véve kimondottan nem magyar anyanyelvű óvodás korú gyermekeknek lett megalkotva, hogy fejlődésüket segítsen dokumentálni. Az adatközlők 3–6 éves gyermekek, akik mind Budapest 8. kerületébe, a Józsefvárosi Óvodák tagintézményeibe járnak. Az adatfelvételre 2024 októberében és 2025 májusában került sor. Az októberi bemeneti mérésen 94 gyermek vett részt, míg a májusi kimeneti mérésen 89. A teszt során a gyermekeknek 10 témakörhöz tartozóan 80 képet kellett aktívan megnevezniük, illetve passzívan rájuk mutatniuk. Az eredmények rámutattak az aktív és passzív szókincsvizsgálat eltérésére, a félév alatt bekövetkező fejlődésre, a kiindulási szókincsvizsgálat (attitűd) szerepére és a szavak gyakorisági (népszerűségi) mutatójára. Bár a teszt nem validált, megalkotási folyamata, lebonyolítása és az általa kapott eredmények tanulságokkal szolgálhatnak más pedagógusok számára is, akik szintén foglalkoznak magyar (mint idegen) nyelvi fejlesztést igénylő gyermekekkel.

Kulcsszavak:

külföldi háttérű gyermek, óvoda, szókincsvizsgálat, multikulturális intézmény

Bevezetés

Magyarországon az elmúlt 20 évben folyamatosan növekszik az itt tartózkodó külföldi állampolgárok száma, amely 2025-ben átlépte a 255 ezer főt is (KSH 2026). Bár a migráció kapcsán elsősorban nagykorú személyekről szólnak a hírek, a bevándorlók a legtöbb esetben családok tagjai, akik magukkal hoz-

¹ ELTE BTK Nyelvi Közvetítés Intézete Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék; kajdi.alexandra@btk.elte.hu;

² Józsefvárosi Óvodák Napvirág Tagóvoda; gyógypedagógus; csilla.mango@gmail.com

³ Józsefvárosi Óvodák Katica Tagóvoda; logopédus; seregely.lilla@gmail.com

⁴ ELTE BTK Nyelvi Közvetítés Intézete Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék; magyar mint idegen nyelv tanára MA, végzett Hungarológia MA; satzker.luca@gmail.com

zák gyermekeiket (együtt érkezve vagy családegyesítést igényelve), vagy már nálunk születnek a – nem magyar állampolgárságú – gyermekeik (mivel Magyarország a területi elvvel szemben a leszármazási elv, az ún. *ius sanguinis* él, azaz a külföldi állampolgárságú szülők gyermekei a szülő(k) állampolgárságát öröklik). A külföldi állampolgárságú óvodások száma a 2024/25-ös nevelési évben 3317 volt, közülük 641 gyermek Ukrajnából érkezett. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről értelmében kötelező óvodába járnia a 3 éves kort betöltött gyermeknek 3 hónapnyi magyarországi tartózkodás után státuszról (pl. menedékes, menekült) függetlenül (további részletekért lásd 92. §). Így évről évre nő azoknak a száma, akik külföldi állampolgárként lépnek be a magyar köznevelésbe (illetve közoktatásba) és nem rendelkeznek magyar nyelvi kompetenciával, vagy csak alacsony szintűvel.

A külföldi háttér fogalma

Fontos hangsúlyozni, hogy az állampolgárság nem jelenti automatikusan sem a magyar nyelvtudás meglétét, sem annak hiányát (Alter et al., 2025, pp. 34–41). A határon túlról beköltöző magyarok egy része nem rendelkezik magyar állampolgársággal, gyermekeik mégis érkezhettek magyar nyelvű környezetből (sőt, magyar tannyelvű intézményből is). Ehhez hasonlóan, a származásnyelvi, azaz diaszpórából visszatelepülő magyarok esetén is beszélhet a gyermek magyarul (természetesen a kinti bölcsőde vagy ha a szülők otthon több nyelvet használnak, befolyásolhatja a gyermek magyar nyelvi kompetenciáját). Ezek a gyermekek általában rendelkeznek bizonyos szintű magyarnyelv-tudással külföldi állampolgárságuk dacára is, viszont nyelvi kompetenciáikat tekintve elmaradhatnak egy ugyanolyan korú, magyar környezetben szocializálódott magyar anyanyelvű gyermektől (ez megfigyelhető volt sok például Kárpátaljáról, szegregátumokból érkező magyar család esetén). Másfelől a magyar állampolgárságból vagy születési helyből sem lehet minden esetben következtetni a gyermek anyanyelvére, hiszen pl. a kínai és vietnami közösségekben már a harmadik generációról beszélhetünk, ahol a szülőknek is lehet magyar állampolgársága, ugyanakkor jellemző, a gyermekük anyanyelve a kínai nyelvnek egy dialektusa vagy a vietnami. Így óvodakezdekor mind az intézmény, mind a család szembesül nyelvtudás hiányából fakadó kihívásokkal.

Tovább árnyalja a helyzetet, hogy a magyarnyelv-tudásuk és nyelvi fejlődésük számos tényezőtől függ: „szülők magyarnyelv-tudásától; a szülők hosszabb távú terveitől (mennyi ideig terveznek Magyarországon maradni); a szülők szociális hálójától/kapcsolatrendszerétől (vannak-e magyar nyelvű barátaik); attól, van-e a csoportban másik, külföldi gyermek, akivel van közös nyelve (ami nem a magyar); van-e a gyermeknek iskolás nagytestvére stb” (Kajdi, 2025a, p. 111). Jelen tanulmányban így a *külföldi háttérű* címkét használjuk annak összefoglalására, amikor a gyermek célzott magyar (mint idegen) nyelvi fejlesztést kíván *idegen* vagy *heterogén nyelvi háttere* miatt – és nem azért, mert pl. atipikus fejlődésű (a fogalom használatához lásd Schmidt, 2023). Sajnálatos

módon statisztikai adatok nem állnak rendelkezésünkre, ugyanakkor valószínűsíthető, hogy ezen gyermekek száma a külföldi állampolgárságú gyermekek számánál jóval magasabb. A számukra nyújtott egyéni felzárkóztatás az adott óvodaintézmény elkötelezettségétől és lehetőségeitől függ, amelynek részben oka, hogy nincsen külön erre a célcsoportra igényelhető támogatási forma, elentétben a közoktatási intézményekkel (Ercse, 2023, p. 25).

MAMI-program a Józsefvárosi Óvodákban

Józsefvárosban, Budapest 8. kerületében a 2022-es népszámlálási adatok szerint 9920 külföldi állampolgár lakott – beleértve a gyermekeket is. Bár Magyarországon szabad óvodaválasztás van, ezeknek a gyermekeknek a döntő része a lakóhely szerinti körzetes óvodába iratkozik be (pár család nemzetközi, kétnyelvű óvodát választ, míg akadnak olyanok is, akik más kerületből hozzák ide a gyermeküket). Így a kerület óvodáiban évről évre növekszik a különböző nyelvi és kulturális háttérrel rendelkező gyermekek száma, akiknek integrációja egyre nagyobb feladatot jelentett az óvodapedagógusoknak: egyszerre kell támogatniuk a gyermekek anyanyelvi és kulturális identitását és ezzel egyidőben biztosítani számukra a magyar nyelv természetes, élményszerű elsajátításának feltételeit.

A pedagógusoknak, a külföldi háttérű gyermekeknek és családjainak a megsegítésére született meg a 2023-as/2024-es nevelési évben a MAMI, egy komplex multikulturális és magyar mint idegen nyelvi program (részletesen: Kajdi, 2025a, 2025b). A MAMI-program a Józsefvárosi Önkormányzat jóvoltából és annak teljes körű támogatásával indult el egységesen 2023 októberében a 8. kerület mind a 11⁵ tagóvodájában. A magyar mint idegen nyelv óvodáskori elsajátítása kiemelt jelentőségű, hiszen ebben az életkorban a gyermekek nyelvi plaszticitása, utánzókézsége és érzelmi motiváltsága optimális feltételeket teremt a második (vagy harmadik) nyelv beépüléséhez. Hogy ezt a szenzitív időszakot minél sikeresebben kiaknázzuk, a program központi eleme a kiscsoportos, játékos alapokra épülő magyarnyelv-fejlesztő foglalkozások tartása, melyeknek háttérét fejlődéslélektani, (nyelv)pedagógiai és gyógypedagógiai ismeretek adták. A fejlesztőprogram szerves részét képezi egy módszertani füzet, amelynek kidolgozása az óvodában dolgozó szakemberek nevéhez fűződik. Ez a módszertani füzet részletes útmutatást nyújt a fejlesztési célokhoz illeszkedő feladatok alkalmazásához és differenciáláshoz, figyelembe véve az egyéni sajátosságokat és a fejlődési szinteket. A nyelvfejlesztő foglalkozások heti rendszerességgel az óvodai csoportból kiemelve, kiscsoportos formában valósulnak meg. A csoportok alakulásánál nemcsak az életkor, hanem a gyermekek már meglévő magyar nyelvi tudá-

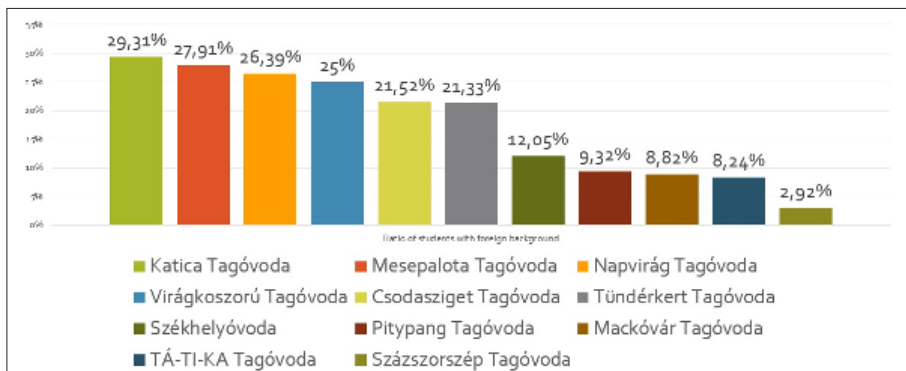
⁵ A Százszorszép Tagóvoda részt vett az előkészületekben, de itt csak később indultak el a kiscsoportos nyelvfejlesztő foglalkozások, mert 2024 októberében még nem volt rájuk igény, így az ide járó gyermekek – akik jellemzően év közben érkeztek – nem vettek részt a méréseken.

sa is szerepet játszik. A kezdő szinten elsősorban a szókincs bővítése a cél, míg a haladó szinten már kisebb grammatikai elemek, a helyes mondatalkotás gyakoroltatása is fokozott hangsúlyt kap. A játékos feladatok úgy vannak összeállítva, hogy szorosan illeszkedjenek az óvodai tevékenységekhez. A jól bevált gyakorlatok azt mutatják, hogy a mondókák, dalok, ismétlődő rutincselekvések, valamint a vizuális és mozgásos tevékenységek kiemelten hatékonyan hatnak az óvodás korú idegen anyanyelvű gyermekek nyelvi fejlődésére, valamint ezzel összefüggésben szociális fejlődésük támogatására.

Az előző, 2024/25-ös nevelési évben a Józsefvárosi Óvodák 11 tagóvodájába összesen 171 külföldi háttérű gyermek járt, akik több, mint 25 országból érkeztek, nyelvi helyzetüket illetően is roppant színesek, valamint a kerület összes tagóvodájában jelen voltak (ahogyan az az 1. ábrán is látható).

1. ábra

Külföldi háttérű gyermekek aránya a Józsefvárosi Óvodákban 2024/25-ben
(Forrás: Szatzker, 2025, pp. 39–40)

A fent látható ábra a legszelebb értelmezését nyújtja a külföldi háttérnek, ugyanis közöttük megtalálható magyar állampolgár is, valamint szűk harmaduk az adott korcsoporthoz viszonyítva megfelelő szinten beszél magyarul. Tehát bő 100 gyermek vett részt abban az évben a MAMI-foglalkozásokon, amelynek végén (2024 májusában) megfogalmazódott az igény egy szókincs-mérő kérdőív megalkotására is, amely nemcsak visszajelzést ad a gyermekek tudásáról, hanem támpontul szolgálhat a tervezésben is intézményi és foglalkozásvezetői szinten egyaránt.

A szókincs fogalma és mérése

A szókincs – Juhász és Radics (2019) nyomán – az egyén saját nyelvi produkciójára vonatkozó terminus, mely összefüggésben áll a mentális lexikkal, amely az emberi elmében lévő szavak tárházát jelenti. Ez ugyanakkor nem pusztán szavak rendszertelen gyűjteménye, hanem számos más információ-

típus is a mentális lexikonhoz tartozik, köztük a szóbeli (vagy írott) forma, a grammatikai tulajdonság, a képiség és fogalmiság, a referencialitás és az egyes szavak kapcsolatrendszer (Lukács et al., 2014, pp. 167–250). Méretét tekintve az egyes kutatások adatai és becslései alapján jelentős eltérések rajzolódnak ki egyazon korcsoporton belül is, ahogyan azt az első táblázat összefoglalja.

1. táblázat

A szókincs becslült nagysága életkoronként

(Forrás: Juhász & Radics, 2019, saját kiegészítésekkel)

Életkor	2 év	3 év	4 év	5 év	6 év	7 év	8 év	9 év
Becslült szókincs	30 – 400	150 – 1500	250 – 1500	300 – 2000	500 – 3000	800 – 3000	260 – 3600	40000

A szókincs mérése több szempontból is kívánatos. „A különböző életkorú gyermekek spontán beszédének lexikális vizsgálata a szókincs, illetve a szóhasználat életkor-specifikus sajátosságainak pontosabb megismeréséhez járulhat hozzá. Az életkori szinttől való elmaradás felismerése elősegítheti az egyéni fejlesztést, ami minden tanköteles gyermeknél fontos és hasznos (...)” (Neuberger, 2017, pp. 133–134). Ahogyan arra Szatzker (2025) is rámutatott, ez a gondolat alkalmazható a jelen helyzetre is, amikor külföldi háttérű gyermekek nyelvfejlesztéséről van szó, és melynek kiindulási pontjaként szolgálhat egy szókincsmérés.

A magyar nyelvre és a magyar anyanyelvű gyermekekre vonatkozóan számos különböző módszertant és eljárást dolgoztak ki, például (Satzker, 2025 és Juhász & Radics, 2019 alapján):

- LAPP-teszt: 3–8 éves gyermekek számára kifejlesztett, 37 vonalrajzból álló, képfelismeréses aktív szókincs-vizsgálat
- Meixner-féle szókincs-, és szótanulás vizsgálat: négy korcsoportra kifejlesztett összetett képfelismerés-alapú vizsgálat, amelynek során nemcsak szókincsset, hanem egyéb fontos pszichikai tényezőket is mérnek pl. figyelemkoncentráció, terhelhetőség
- Gardnet-féle expresszív szókincs-teszt: 2–11 év közötti gyermekek aktív szókincs vizsgálatára készített, 79 elemből álló képfelismeréses teszt
- Peabody szókincsvizsgáló eljárás: óvodások és kisiskolások (2–11 év) számára, képfelismeréses passzív szókincs-vizsgálat (egy megadott hívószó alapján kell négy kép közül kiválasztani a helyeset)
- KOFA-3 (Kommunikatív fejlődési adattár): 24–48 hónapos gyermekek számára készült, szülői kitöltésen alapuló kérdőív, amellyel a gyermek szókincsének nagyságát és a grammatika korai szerveződését vizsgálható

Bár a felsorolt szókincsmérő eljárások eltérő fókusszal készültek és eltérő módszertannal dolgoznak, nem található közöttük olyan, amely maradéktalanul alkalmazható lenne a nem magyar anyanyelvű, más kulturális háttérrel rendelkező gyermekek szókincsének mérésére. Ennek fő okai:

- Az eltérő tárgyi környezet⁶ (pl. nem az *alma* a legelterjedtebb gyümölcs; sohasem látott még *tulipánt*; nem kóstolt *ropit*; másként néz ki a *leves*)
- A más nyelvekben jelen lévő, a magyartól eltérő kategorizációs rendszer (pl. kit nevez *testvérnek*; mit eszik *reggelire*)
- Az eltérő nyelvi rendszer, nyelvi logika (ez a *KOFA-3*-nál jelentkezik fokozottan, ahol hiába fordítaná le a külföldi szülő pl. a *névutókat* ha az ő anyanyelvében más módon fejeződik ki ez a fajta térbeli reláció)
- A magyar mint idegen nyelvi szempont hiánya (nincsen a képanyag „beszintezve”⁷)

Ezek motiválták arra a MAMI-munkaközösség három tagját (jelen tanulmány szerzőit) egy saját fejlesztésű szókinccsteszt megalkotására, amelyre 2024 szeptemberében sor is került.

A MAMI-program szókinccstesztjének anyaga

A szókinccsmérő tesztet a MAMI szakemberei (multikulturális – magyar mint idegen nyelv tanár, logopédus, gyógypedagógus⁸ dolgozták ki a 2024/25-ös nevelési év kezdetén. Összesen 10 oldalnyi színes képből (laponként 8 képpel), valamint az adatrögzítéshez szükséges táblázatból áll. A szóanyag oldalanként egy, az óvodai élethez kapcsolódó fogalmi kör képeit-szavait tartalmazza, amelyek a 2. ábrán láthatóak (a szólistát és példát a képanyagra a *Mellékletek* rész tartalmaz).

2. ábra

Az óvodai élet 10 témaköre, amelyhez 8-8 szó tartozik

Állatok
Járművek
Tárgyak
Zöldségek és gyümölcsök
Ennivalók
Testrészek
Ruhadarabok
Bútorok
Színek/tulajdonságok
Cselekvések

⁶ Szeretnénk megosztani azon megfigyelésünket, hogy egyes tesztek képanyagában hangsúlyosan jelen vannak a szerszámok és a kertművelés eszközei, amelyek felismerése egy városban felnövő magyar anyanyelvű gyermek számára is nehézséget jelenthet.

⁷ Sajnálatos módon nem létezik validált mérőeszköz nem magyar anyanyelvű óvodáskorú gyermekek nyelvi méréséhez, amely figyelembe veszi a heterogén nyelvi hátteret (pl. kulturális különbségeket, köztesnyelvi jelenségeket).

⁸ Jelen tanulmány szerzői.

A 10 témakör szóanyagát 80%-ban főnevek alkotják, amely szófaj túlsúlya tükrözi a gyermekek – több nyelvben is kimutatott – szókincsfejlődését (Pléh, 2013). Ami a tesztet egyedivé teszi, az az interkulturális szempont beemelése három alszemponttal:

1. *Ismerősség*: kizárólag olyan szavak kerültek bele, amelyekkel a más kultúrában szocializálódott gyermekek az első, októberi mérésig találkozhatnak a mindennapi óvodai életük során (pl. a *télapó* és a *karácsonyfa* nincsen közöttük).
2. *Egyértelműség*: a szóra utaló vizuális input minden kultúra számára egyértelműen beazonosítható legyen (pl. a *tészta* képe nem a széles metélté vagy az üvegtésztáé lett, hanem egy spagetti-szerű tészta képét választottuk).
3. *„Magyar” szavak*: a teszt nem tartalmaz olyan szavakat (kölcönszavak, nemzetközi szavak), amelyeket a gyermek az anyanyelvéből is elő tudna hívni, mivel ez torzítaná az eredményeket (nem tudnánk, magyarul nevezte-e meg a képet), így pl. nem szerepel a *banán*, a *busz*, a *traktor*, a *málna*.

A szókincsmérés kivitelezése

A szókincsmérést a 2024/25-ös nevelési évben két alkalommal végezték el a pedagógusok: a bemeneti mérést 2024 októberében, a kimeneti mérést félévvel rá, 2025 májusában. Mindkét alkalommal egyaránt vizsgálták a gyermekek aktív (expresszív) és passzív (receptív) szókincsét is minden korosztályban. A bementi mérésen 94 gyermek vett részt, a kimenetin 89, életkoruk 3 és 6 év közé tehető. A gyermekek egyénileg vesznek részt a vizsgálaton, amit általában az adott intézményben zajló MAMI-foglalkozások vezetője végzett el (tehát a gyermekek számára már ismerős személy). A szókincsmérés elvégzéséhez a képanyag színes, nyomtatott formájára és egy értékelési lapra volt szükséges. A vizsgálat két körben zajlott. Első körben a vizsgálat vezetője egyszerre egy lapot (nyolc kép) tett a gyermek elé, és rámutatással kísérve, sorban megkérdezte: főnevek esetében *Mi ez?* vagy *Ez mi?*, melléknéveknél: *Ez/Ő milyen?/ Milyen színű?*, igéknél pedig: *Mit csinál?*. A gyermek ekkor az aktív szókincsét mobilizálta. Ha helyesen meg tudta nevezni, mit lát a képen, akkor azt a szót az aktív szókincsének a részének tekintettük. Megjegyzendő, hogy ha nem is tudja megnevezni az adott képet, az a szó lehet a passzív szókincsének a része. Így a második körben a vizsgálat vezetője a korábbi szavakat összekevert sorrendben, egyesével mondta ki *Hol van a/az...? Melyik a/az...?*, a gyermeknek pedig rá kell mutatnia a megfelelő képre. Ha a gyermek a helyes képet választotta ki, akkor azt a szót a passzív szókincsé részének tekintettük.

A legtöbb gyermek mérése egy délelőtti történt, de egyes kisgyermekek igényéhez igazodva előfordult, hogy a mérés szünetekkel zajlott, mivel a 80 kép megnevezése, illetve felismerése hosszadalmas és fárasztó volt szá-

mukra. A kérdéssel párhuzamosan a pedagógus kitöltötte a táblázatot: a képmegnevezésnél a pedagógusok táblázatában volt „megoldókulcs”, de az attól eltérő válaszokat is feljegyezték, amelyek később, a teszt kidolgozói által lettek egységesen elfogadva vagy elutasítva (pl. a *kutya* helyett a *vau* elutasításra került, míg a *kövér* helyett a *ducit* elfogadtuk).

Az eredmények

Röviddel a mérések után az eredmények bekerültek Excel-táblázatokba összesítve és tagóvodánkénti lebontásban is, majd az adatokon kvantitatív elemzést végeztünk az alábbi változók szerint:

- az aktív és a passzív szókincs egymáshoz viszonyított aránya (októberben és májusban)
- a mérés időpontja, az októberi és májusi adatok összevetése (aktív és passzív szókincsre lebontva)
- a nyelvi szintek változása, az októberi és májusi szint eltérése
- a szavak gyakorisági/népszerűségi mutatói
- (életkor/csoport és nyelvi szint összefüggése)⁹

Első lépésként meghatároztunk 5+1 tudásszintet, amivel a gyermekek tesztelés során nyújtott teljesítményét számszerűsíthettük. Ezeknek a nevét a hozzájuk tartozó elemszámmal a következő, 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat

6 tudásszint elnevezése és az egyes szintekhez tartozó szószám

Tudásszint	Aktív	Passzív
Teljesen kezdő	0	0
Kezdő	1 és 16 között	1 és 16 között
Haladgató	17 és 32 között	17 és 32 között
Középhaladó	33 és 48 között	33 és 48 között
Haladó	49 és 64 között	49 és 64 között
Szuper	65 és 80 között	65 és 80 között

Minden gyermek 2 címkét is kapott: egyet az aktív, egyet a passzív szókincsére. A szakirodalmi adatokkal összhangban az előzetes várakozásoknak megfelelően a legtöbb gyermek a passzív szókincsét tekintve magasabb kategóriába illet, sőt: volt, ahol 3 szintnyi eltérés is volt (*Teljesen kezdő* aktív + *Középhaladó* passzív). A *Teljesen kezdő* címkét azokra a gyermekekre tekintettel vettük fel, akik semelyik képet nem nevezték meg vagy semelyik képre

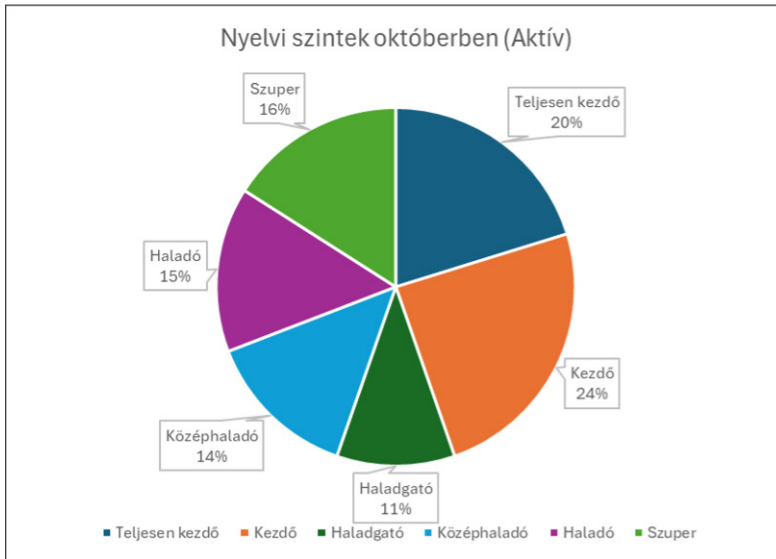
⁹ Sajnálatos módon nem minden gyermekről kaptuk meg ehhez az adatokat, így ennek a változónak a vizsgálata elmaradt.

nem mutattak rá. Egy részük valóban csak a nyár végén érkezett Magyarországra, de a többiek esetén többféle magyarázat is húzódnhat a háttérben, amelyek nem a magyarnyelv-tudás hiányából erednek. Ezek között – a pedagógusoktól kapott visszajelzések alapján – megemlíthető: a félelem vagy félénkség, a dac, a teszthelyzet szokatlan volta és az óvoda iránti elutasítottság.

A gyermekek októberi eredményét a 3. és a 4. ábra szemlélteti.

3. ábra

Nyelvi szintek és arányuk októberben az aktív szókincs esetén

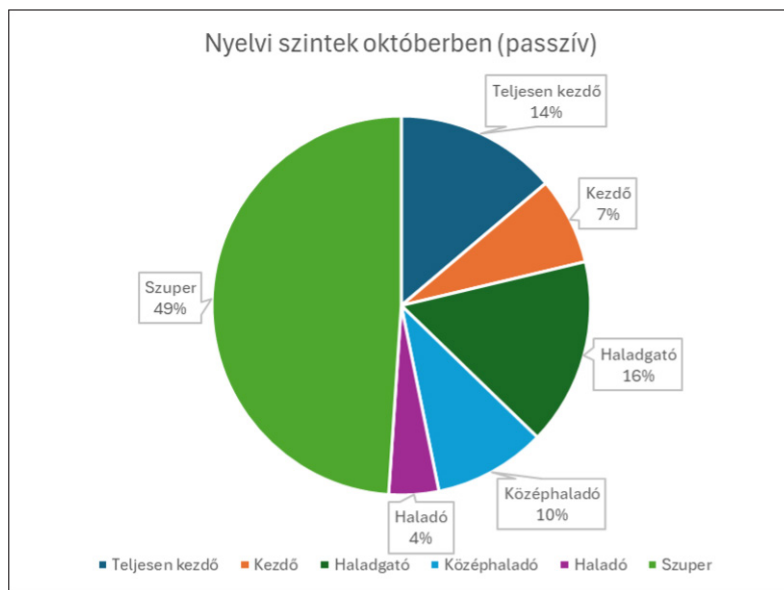
A 3. ábrán az látható, hogy a gyermekek ötöde egy képet sem nevezett meg (magyar nyelven), és negyede legfeljebb 16 kép esetén tudta megnevezni a látott dolgot, tulajdonságot vagy cselekvést, ami a felmért gyermekek közel fele. A skála másik pontján álló *Haladó* és *Szuper* csoportba csupán a gyermekek harmada tartozott (itt megjegyzendő, hogy kizárólag a MAMI-foglalkozásokra járó gyermekek lettek felmérve, tehát azok a külföldi háttérű gyermekek, akik a magyar anyanyelvű gyermekekhez hasonló magyar nyelvi kompetenciával rendelkeznek, nem vettek részt a tesztelésen).

A 4. ábra értékeit nézve azt találjuk, hogy itt jelentősen jobb eredményt értek el a gyermekek: a két legalacsonyabb kategória a korábbi 44%-ról 21%-ra csökkent, míg a két legfelső 31%-ról 53%-ra nőtt (a *Haladók* mind átkerültek a *Szuper* kategóriába). Tehát egyértelműen bebizonyosodott, hogy a passzív szókincs lényegesen nagyobb az aktívnál a külföldi háttérű gyermekek esetében is. Korábban szó volt arról, hogy annak, hogy egy gyermek a *Teljesen kezdő* kategóriába került, a nyelvi mellett sokszor pszichés okai is

vannak. Ennek függvényében nem meglepő, hogy a gyerekek közel 15%-a képviseli ezt a kategóriát.

4. ábra

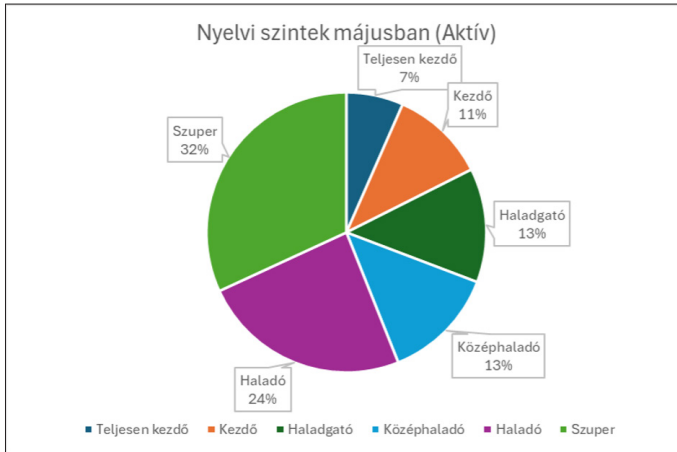
Nyelvi szintek és arányuk októberben a passzív szókincs esetén

A májusi eredményeket nézve komoly változások figyelhetők meg mind az aktív, mind a passzív szókincs esetén. Ekkorra a gyermekek már bő 6 hónapot töltöttek el az óvodában, ahol a MAMI-foglalkozásokon kívül is egész nap magyar nyelvű környezetben teltek a napjaik. Ez pozitív hatással volt mind az aktív, mind a passzív szókincsükre. Az 5. és a 6. ábrán látható, hogy a nyelvi szintek aránya jelentős változáson ment át az őszihez képest. Ennek igazolására azoknak a gyermekeknek az adatait, akik mind a bemene-ti, mind a kimeneti mérésen részt vettek, két páros t-próbát végeztünk. Az őszi és tavaszi aktív szókincs eredményeit összevetve: a különbségek átlaga = 18,98863636, szórás = 16,10582498, $p = 3,84324E-18$, tehát a két minta szignifikánsan eltér egymástól. Az 5. ábra mutatja ezt a módosulást, pontosabban fejlődést: a *Szuper* kategória és a *Haladó* kategória összesen 56% (októberben ezek összege 31% volt), míg a *Kezdő* és *Teljesen kezdő* kategóriába tartozó gyermekek száma jelentős mértékben csökkent: 44%-ról 18%-ra. 7%-nyi gyermek még mindig nem nevezett meg egyetlen képet sem a vizsgálat során: erről visszajelzést kaptak a tagóvoda-vezetők is, hiszen, ha ezek a gyermekek középső vagy nagycsoportba járnak, azaz egy bő éven belül iskolába kell menniük, a helyzetük további intézkedéseket kíván.

5. ábra

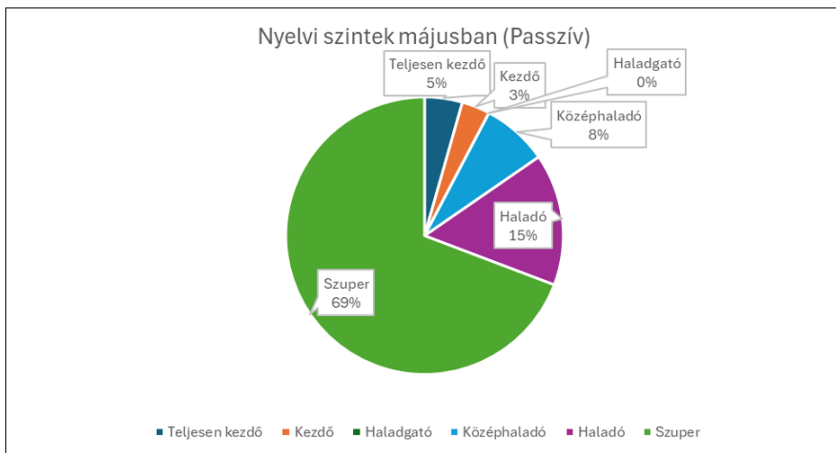
Nyelvi szintek és arányuk májusban az aktív szókincs esetén

A májusi kimeneti mérés eredményei szerint a gyermekek passzív szókincséről két állítás is tehető: egyfelől a passzív szókincsük nagyobb, mint a májusi aktív szókincsük (lásd 6. ábra). Kiugró a *Szuper* kategóriába kerültek száma, amely szám kétszerese az aktív szókincs *Szuper* kategóriájának. Másfelől az októberi passzív szókincs bemeneti mérésének eredményeivel összevetve az átlag = 20,82954545, a szórás = 23,18023335 és a $p = 8,27006E-13$. Itt is megállapítható, hogy a *Szuper* kategóriába sorolt gyermekek száma nőtt a leginkább és öröndetes, hogy a skála másik végén a *Teljesen kezdő* és *Kezdő* 21%-ról 8%-ra csökkent.

6. ábra

Nyelvi szintek és arányuk májusban a passzív szókincs esetén

Összefoglalásul megállapítható, hogy az őszi és a tavaszi eredmények szignifikánsan eltérnek egymástól mind az aktív, mind a passzív szókincs tekintetében.

Felvetődött a kérdés, hogyan függ össze a kezdeti nyelvi szint a változás mértékével. Kijelenthető-e, hogy minél alacsonyabb a bemeneti szint, annál nagyobb arányú lesz a fejlődés? Ennek vizsgálatára megnéztük az egyes gyermekekhez tartozó változások átlagát a bemeneti szintek szerint, amelyet a 3. táblázat tartalmaz.

3. táblázat

Az egyesével összevetett különbségek átlaga bemeneti szintek szerint

a bemeneti szint	aktív szókincs (db)	passzív szókincs (db)
teljesen kezdő	19,1	46,1
kezdő	27,42	41,7
haladgató	26,22	39,53
középhaladó	19,8	21,11
haladó	14,5	24,3
szuper	3,43	2,54

Az összevetés során azt találtuk, hogy az aktív szókincs estén számszerűen a legnagyobb változás a *Kezdő* (1–16 szó) és a *Haladgató* (17–32 szó) kategóriákban történt. Ez megfelelt az előzetes elvárásainknak, mivel a *Szuper* (65–80) kategória esetén csak kevés képet nem tudtak megnevezni, tehát nem javulhatott a teljesítményük a másik két csoportnál tapasztalt kb. 27 szóval. Említésre méltó, hogy bár matematikailag a *Teljesen kezdő* kategóriába sorolt óvodásoknak lett volna a legtöbb lehetőségük a fejlődésre (hiszen bármelyik képet megnevezhették volna a 80-ból), a már taglalt egyéb pszichés tényezők befolyásolhatták őket a beszédprodukción. Ezt az elméletet megerősíti a passzív szókincsben bekövetkezett ugrásszerű változás, amely esetükben volt a leglátványosabb: azok, akik az októberi mérésen egy képre sem mutattak rá, májusra átlagosan 46,1 képet azonosítottak helyesen a hallott szó alapján.

Vizsgáltuk azt is, hogy mely szavak (vagy képek) voltak a gyermekek számára a legkönnyebben és legnehezebben megnevezhetőek, illetve beazonosíthatóak. A leggyakrabban megnevezett (legnépszerűbb) szavak közé az alábbiak tartoznak: *labda*, *kutya*, *cica*, *alma*, *piros* és *nyuszi*. Utóbbi népszerűségének növekedése vélhetően a húsvétal függ össze, míg a *piros* szint – hasonlóan a többi színnevhez – többen tudták megnevezni az óvodaév végéhez közeledve, mint ősszel. A passzív szókincs elemzése a leggyakrabban felismert szavak

közé tartozik a: *cica*, *kutya*, *baba*, *alma*, valamint májusra (a napi háromszori terítésnek és étkezésnek köszönhetően) a *tányér* és a *pohár*.

4. táblázat

A leggyakrabban megnevezett és felismert szavak

49% nyuszi	78% zöld	68% zöld	92% repülő
51% pohár	79% sárga	69% nyuszi	92% alma
51% ház	80% labda	69% piros	92% láb
52% piros	81% kék	70% pohár	93% nyuszi
54% cipő	82% cipő	71% labda	93% labda
56% baba	84% nyuszi	71% cipő	93% piros
60% cica	85% alma	72% alma	94% baba
60% alma	85% piros	73% baba	94% pohár
62% kutya	90% cica	78% kutya	96% tányér
63% labda	91% kutya	78% cica	97% kutya
			97% cica

Aktív októberben   Aktív májusban   Passzív októberben   Passzív májusban

A 10 legritkábban megnevezett és felismert szót keresve holtverseny alakult ki az őszi bemeneti mérés passzív szókincsénél. A legritkábban megnevezett szavak az alábbiak voltak: *kövér*, *mentőautó*, *pad*, *villamos*, *szoknya*, *roller*, *szőnyeg*. A legritkábban felismert szavak: *pad*, *pulóver/pulcsi*, *csizma*, *szőnyeg*, *mentőautó*, *villamos*, *szoknya*, *áll*, *kövér*. A tesztelést végző MAMI-tagok visszajelzései alapján (akik a gyermekkel heti szinten foglalkoznak) a képanyag pár esetben nem megfelelő, a gyermekek nem tudták rajta beazonosítani az egyébként ismert tárgyat (ez a kritika a *pad*, a *szőnyeg* és a *szoknya* szavak esetén hangzott el).

5. táblázat

A legritkábban megnevezett és felismert szavak

13% kövér	25% pad	40% pad	57% pad
14% mentőautó	33% kövér	46% pulóver/pulcsi	64% áll
16% pad	34% roller	47% csizma	65% szoknya
17% villamos	34% szőnyeg	47% szőnyeg	67% szőnyeg
17% szoknya	36% villamos	48% mentőautó	67% kövér
19% csizma	36% szekrény	48% villamos	69% villamos
20% szekrény	37% szoknya	48% renőrautó	69% csizma
20% szomorú	40% krumpli	48% áll	70% rizs
21% pulóver/pulcsi	42% mentőautó	50% kocka	72% szekrény
21% ital	43% ablak	50% uborka	73% oroszlán
		50% szoknya	
		50% kinti	
		50% ital	
		50% sütemény	
		50% meggy	

Aktív októberben   Aktív májusban   Passzív októberben   Passzív májusban

Ez a lista különösen értékes számunkra amiatt, mert kiindulási alapot nyújt egy rövidített és szinthez igazított teszt megalkotásához, hiszen a „népszerűségi” mutatót felhasználva tudjuk a jövőben a kezdőbbektől az „egyszerűbb”, a haladóbaktól a „nehezebb” szavakat kérdezni. Továbbá tervezzük a gyakorisági listák összevetését a *GABI Gyermeknyelvi beszédatadtbázis és információtár*ból nyert adatokkal is.

2025 júniusában a MAMI-munkacsoport minden tagjától kértünk visszajelzést elektronikus kérdőív formájában az első tanított év tapasztalatairól¹⁰. A kérdőív 10. kérdése foglalkozott a szókincsméréssel, amely témát egy későbbi munkacsoport-találkozó árnyalt, ahol szabadon megoszthatták a tapasztalataikat. Az online kérdőív válaszait a 7. ábra mutatja. A vizsgálatot végző pedagógusok szerint a kérdőív legnagyobb előnye, hogy aktív és passzív tudást egyaránt mér, ráadásul a 80 szó/kép kellően alapos. Ugyanakkor ennek az alaposnak vannak hátrányai is: több válaszadó szerint a terjedelme kics csoportos gyermekek számára túl hosszú, a kérdőív kitöltése és adminisztrációja időigényes. Többen jelezték azt is, hogy elsősorban kezdők számára hasznos, tehát akik már egy ideje beszélnek magyarul, azok számára célszerű lenne nehezebb szavakat kérdezni és nyelvtani elemekkel is bővíteni. Végezetül pár kép esetén cserét javasoltak.

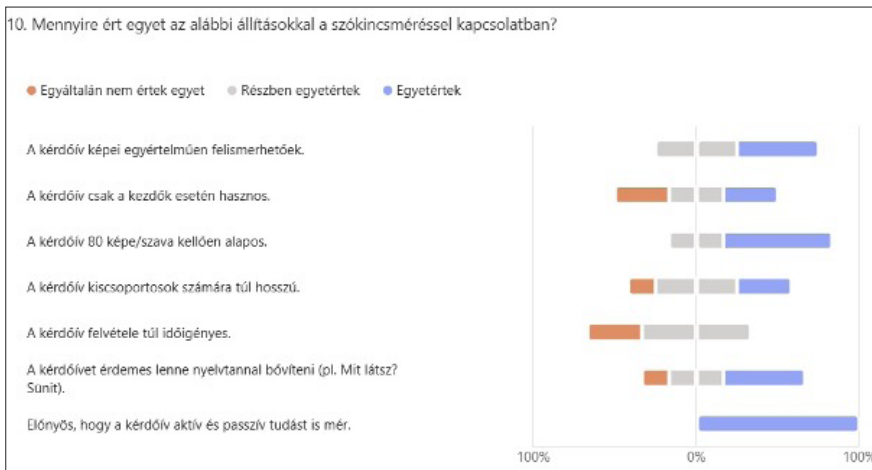
Összességében hasznosnak vélték ezt a szókincsmérő tesztet, mivel egyszerre adott dokumentálható visszajelzést számukra azoknak a gyermekeknek a fejlődéséről, akikkel heti szinten foglalkoznak, valamint segítette őket a tervezésben is. Az eredményeket tagóvodákra lebontva az egyes intézmények vezetőinek is elküldtük, illetve az összesített mérést a Józsefvárosi Óvodák igazgatója is megkapta. A vezetők is azt emelték ki, hogy örömdetes látni a gyermekek fejlődését, továbbá – ahol a kérdőívben feljegyezték a gyermek csoportját – hasznos volt számukra rálátni arra, hogy az egyáltalán nem vagy csak kevésbé beszélő gyermekek milyen csoportokba járnak (ha egy 3 éves 1 évnvi óvoda után nem beszél, az más támogatást igényel, mintha egy 5–6 éves gyermekről lenne szó). Valamint ez az információ azért is lényeges a következő évi beiratkozásnál és az év közbeni átiratkozásnál is, hogy elkerüljük, hogy az egyazon anyanyelvhez tartozó, magyarul nem beszélő gyermekek ne legyenek felülreprezentálva egy-egy csoportban van tagintézményben. Az összefoglaló adatokat emellett a fenntartó, tehát a Józsefvárosi Önkormányzat is megkapta¹¹.

¹⁰ A 2023/24-es év az előkészítésről szólt, a nyelvfejlesztő foglalkozások túlnyomórészt 2024 őszén kezdődtek el (két tagintézményben 2024 tavaszán, egy tagintézményben pedig később, év közben).

¹¹ Április végén érkezett a hír, hogy a Józsefvárosi Önkormányzat megkapta az Európai Befogadás és Sokszínűség Fővárosa díjat, amelyet az Európai Bizottság hozott létre.

7. ábra

A szókincsmérő kérdőívvel kapcsolatos vélemények

A kutatás korlátai és jövőbeli tervek

A jelen tanulmányban bemutatott, külföldi háttérű gyermekek számára kifejlesztett szókincsmérő tesztnek vannak korlátai. A tapasztalatok alapján a fiatalabb gyermekek figyelmét nehéz fenntartani, számukra rövidíteni kell. A szókincszet érdemes differenciálni, mivel a haladóbb gyermekek számára nem kihívás – ehhez kiváló alapot nyújthatnak a gyakorisági listák. Pár képet le kell cserélni és nyelvtani elemekkel is érdemes bővíteni a tesztet – ez a 2025/26-os nevelési év szeptemberében megtörtént, tehát idén már a teszt módosított változatával történt az októberi mérés. 2026 nyarán érdemes lenne rövidített és differenciált nyelvtani tudást beemelve még több tesztváltozatot megalkotni, amíg nem születik meg állami támogatással megfelelő, validált diagnosztikai eszköz a migráns háttérű gyermekek magyar nyelvi készségének felmérésére (hasonlóan pl. Bajorországhoz). Emellett azoknak a gyermekeknek az eredményeit, akiknél valószínűsíthetően pszichés gátoltság okozza az alacsony mérési eredményeket, külön tervezzük kezelni, azaz a *Teljesen kezdő* kategória átszervezést kíván.

Továbbá fontos tudatosítani, hogy a teszt eredményei csupán pillanatképet adnak: a gyermekek tudását igazán a velük foglalkozó pedagógusok ismerik igazán (pl. a MAMI-tag, az óvodai nevelők). Mivel minden tesztelt gyermek részt vesz MAMI-foglalkozáson, az utóbbi által hozzáadott érték jelenleg még statisztikailag nem kimutatható. Érdemes lenne egy átfogóbb kutatást végezni más óvodákat is bevonva, olyanokat, ahol a külföldi háttérű gyermekek nem kapnak célzott, kics csoportos magyar nyelvi fejlesztést. Utóbbi esetben az adatfelvételt végző személyeknek természetesen nem lehetnek a MAMI-tagok, ahogyan ez jelen méréseknél jellemzően történt.

Tervben van még a narratív készségek vizsgálatának beemelése (Murányi, 2025) is a *Haladó* és a *Szuper* kategóriába tartozó gyermekek esetén, valamint az adatfelvételt azoknál a gyermekeknél is hasznos lenne elvégezni, akik magas szintű magyar mint idegen nyelvi kompetenciával rendelkeznek, így nem járnak MAMI-foglalkozásokra, és az ő eredményeiket is érdemes lenne összehasonlítani a magyar anyanyelvű tipikus és atipikus fejlődésű óvodás korú gyermekek eredményeivel. Velük a Meixner-tesztet is érdemes lenne velük felvenni (alacsonyabb nyelvi szinten az anyanyelv artikulációs bázisától függően nehézséget okozhat a szavak ismétlése).

Zárógondolat

A Józsefvárosi Óvodákban működő MAMI-program és az annak kereteiben megvalósuló szókinccsmérés jelenleg még egyedülálló Magyarországon. A migráns háttérű gyermekek száma az előrejelzések alapján továbbra is növekedni fog, mely tény mindenképpen indokolja, hogy ezeknek az óvodáskorú gyermekeknek a nyelvi-kulturális-szociális támogatása nagyobb súlyt kapjon már kisebb korban is. Ehhez számos tényező és eszköz szükséges, köztük olyan validált tesztek, amelyek az interkulturális szempontokat is figyelembe véve lettek megalkotva. Jelen tanulmány célja egy ilyen saját fejlesztésű tesztnek és az általa kapott eredményeknek a bemutatása volt. Bízunk benne, hogy tapasztalataink hozzájárulnak ahhoz, hogy más óvodákban is elkezdjék nyelvileg mérni, de főleg támogatni az odajáró külföldi háttérű gyermekeket és az óvodák olyan befogadó közösségi terekké váljanak, ahol minden gyermek sikeresen tud bekapcsolódni a mindennapi életbe, függetlenül attól, milyen nyelvi háttérrel érkezik. A fő cél, hogy az idegen anyanyelvű gyermekek biztonságban érezzék magukat és magabiztosan vegyenek részt a közösség életében, miközben lépésről lépésre elsajátítják a magyar nyelvet, ami hozzásegíti őket a későbbiek során a sikeres iskolai beváláshoz.

Köszönetnyilvánítás

Szeretnénk köszönetet nyilvánítani a Józsefvárosi Önkormányzatnak, a Józsefvárosi Óvodák jelenlegi és volt igazgatójának és óvodaigazgató-helyetteseinek, a MAMI-munkaközösség tagjainak és minden pedagógusnak, akik közreműködtek a szókinccsmérésnél és támogatják a külföldi háttérű gyermekek nyelvi és kulturális integrációját.

Irodalom

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről. Köznevelési törvény - 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről - Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye
- Alter, E. & Ignác, J. & Kajdi, A. (2025). *Társadalmi kisebbségek inklúziója az oktatásban*. Háttér Társaság. pp. 34–41. Társadalmi kisebbségek inklúziója az oktatásban JEGYZET

- Ercse, K. (2023). *Ukrán menekült gyermekek oktatási ellátása Magyarországon: Helyzetkép és szakpolitikai javaslatcsomag*. EDUA. <https://www.cka.hu/wp-content/uploads/2024/03/edua.pdf>
- Juhász, V. & Radics, M. (2019). Hazánkban használt szókincsmérő eljárások I. *Anyanyelv-pedagógia 12*: (1), pp.44–59. <https://doi.org/10.21030/anyp.2019.1.3>
- Juhász, V. & Radics, M. (2019). Hazánkban használt szókincsmérő eljárások II. *Anyanyelv-pedagógia 12*: (2), pp.28–37. és <https://doi.org/10.21030/anyp.2019.2.3>
- Kajdi, A. (2025a). MAMI-program a Józsefvárosi Óvodákban. In Prohászka, Zs. & Huszics, A. (Eds.), *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 5.: Régi témák, új nézőpontok a nyelvészetben és a nyelvi nevelésben*. PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék, Lingua Franca Csoport. pp. 109–122. <https://doi.org/10.15170/Talalkozasok5-BTK-2025-08>
- Kajdi, A. (2025b). The Two Years of MAMI: A Complex Multicultural and Hungarian as an L2 Kindergarten Programme. *International Journal of Multilingual Education 26*: Special issue pp. 378–394. View of The Two Years of MAMI: A Complex Multicultural and Hungarian as an L2 Kindergarten Programme
- KSH 22.1.1.23. Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok, az állampolgárság országa és nem szerint, január 1.)
- Lukács, Á. et al. (2014). A szavak mentális reprezentációja és az alaktani feldolgozás. In Pléh, Cs. & Lukács, Á. (Eds.) *Pszicholingvisztika 1*. (pp. 167–250). Akadémiai Kiadó.
- Murányi, S. (2025). *Narratív készség fejlődése és vizsgálati lehetőségei gyermekkorban*. ELTE Eötvös Kiadó. <https://doi.org/10.21862/BeszKutAlk2025/Muranyi/9044>
- Neuberger, T. (2017). A szókincs alakulása a beszédfejlődésben. In Bóna, J. (Ed.) *Új utak a gyermeknyelvi kutatásokban*. (pp. 121–140). ELTE Eötvös Kiadó.
- Pléh, Cs. (2013). *A lélek és a nyelv*. Akadémiai Kiadó.
- Schmidt, I. (2023). *A sikeres iskolai inklúzió tényezői*. L'Harmattan Kiadó.
- Szatzer, L. (2025). *Magyar mint idegen nyelv az óvodában egy intézmény példáján keresztül*. Szakdolgozat (Hungarológia MA, Magyar mint idegen nyelv specializáció).

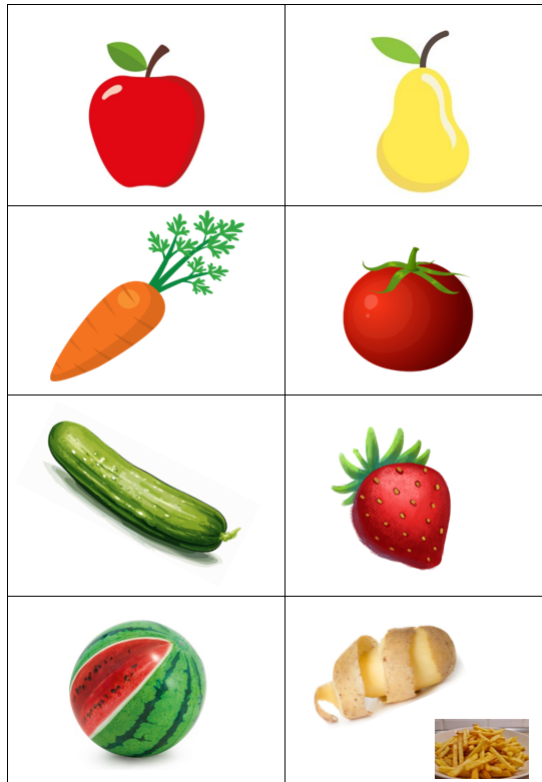
Findings of a vocabulary test conducted among preschool children with foreign backgrounds

The aim of this paper is to present a vocabulary test designed for children from migrant backgrounds and to discuss the results obtained. Taking into account the differences arising from diverse cultural backgrounds, the test was specifically developed for preschool-aged children who are non-native speakers of Hungarian, in order to help document their linguistic progress. The participants were children aged 3–6, all attending the member institutions of the Józsefváros Kindertartans in Budapest's 8th district. Data collection took place in October 2024 and May 2025. 94 children participated in the initial assessment in October, while 89 took part in the follow-up assessment in May. During the test, children were required to actively name and passively identify 80 images of 10 thematic units. The results highlighted the size difference between active and passive vocabulary, the progress made over the 6 months, the role of initial vocabulary size (attitude), and the frequency (popularity) index of the words. Although the test is not validated, its development process, the data collection and the findings may provide valuable insights for other teachers working with children who need support in case of Hungarian as a foreign language.

Keywords:
children with foreign backgrounds, preschool, vocabulary, multicultural kindergarten

Mellékletek

Képanyag a Zöldségek és gyümölcsök témaköréhez

Értékelő lap

Gyermek neve: _____

Csoportja (életkora): _____

Tagóvoda neve: _____

	Bemeneti mérés időpontja:				Kimeneti mérés időpontja:			
	Meg tudja nevezni (✓, ✗)	Nem tudja megnevezni, de érti (✓, ✗)	Mit mond helyette?	Meg tudja nevezni (✓, ✗)	Nem tudja megnevezni, de érti (✓, ✗)	Mit mond helyette?	Meg tudja nevezni (✓, ✗)	Mit mond helyette?
szavak								
kutya								
cica								
maci								
süni								
oroszlán								
madár/veréb								
nyuszi								
hal								
repülő								
mentőautó								
hajó								
vonat								
bicikli								
villamos								
rendőrautó								
roller								
kovács								
baba								
labda								
zsebkendő								
tányér								
pohár								
kanál								

